

POPTÁVKA A STABILITA ČESKÉ EKONOMIKY

Vojtěch Spěváček, CES VŠEM
(vojtech.spevacek@vsem.cz)

Seminář MF, 6. června 2007

Obsah:

1. Význam a pojetí makroekonomické rovnováhy.
2. Jaké změny nastaly na poptávkové straně a jaký byl jejich vliv na ekonomický růst.
3. Vztah národních úspor a domácích investic.
4. Běžný účet platební bilance.

Význam makroekonomické rovnováhy

- Podmínka stabilního a udržitelného růstu
- Podporuje příliv přímých zahraničních investic
- Posiluje pozitivní očekávání spotřebitelů a investorů
- Umožňuje lepší fungování finančního sektoru
- Podmínka přijetí eura

Pojetí makroekonomické stability

Přístupy

- Vztah domácí poptávky a domácí nabídky
- Vztah národních úspor a domácích investic
- Vztah úspor a investic podle sektorů
- Běžný účet platební bilance
- Dílčí pohledy (inflace, veřejné finance, úroková míra, devizový kurs)

Vztah domácí poptávky a domácí nabídky (HDP)

$$\text{HDP} = C + I + (X - M),$$

kde

HDP hrubý domácí produkt,

C konečná spotřeba (výdaje domácností a vládních institucí na konečnou spotřebu),

I tvorba hrubého kapitálu,

X vývoz zboží a služeb,

M dovoz zboží a služeb.

V případě, že $C + I$ označíme jako A (domácí poptávka - domestic absorption), pak platí rovnice:

$$\text{HDP} - A = X - M$$

Bilance vývozu a dovozu zboží a služeb v % HDP

	HDP	A	X-M	X-M v % HDP
2001	2352,2	2411,0	-58,8	-2,5
2002	2464,4	2515,8	-51,4	-2,1
2003	2577,1	2635,9	-58,8	-2,3
2004	2781,1	2797,0	-16,0	-0,6
2005	2970,3	2913,4	56,9	1,9
2006	3204,1	3147,3	56,8	1,8

Česká obchodní bilance přechází od roku 2005 do kladných hodnot

HDP a domácí poptávka v ČR (v mld Kč, b. c.)

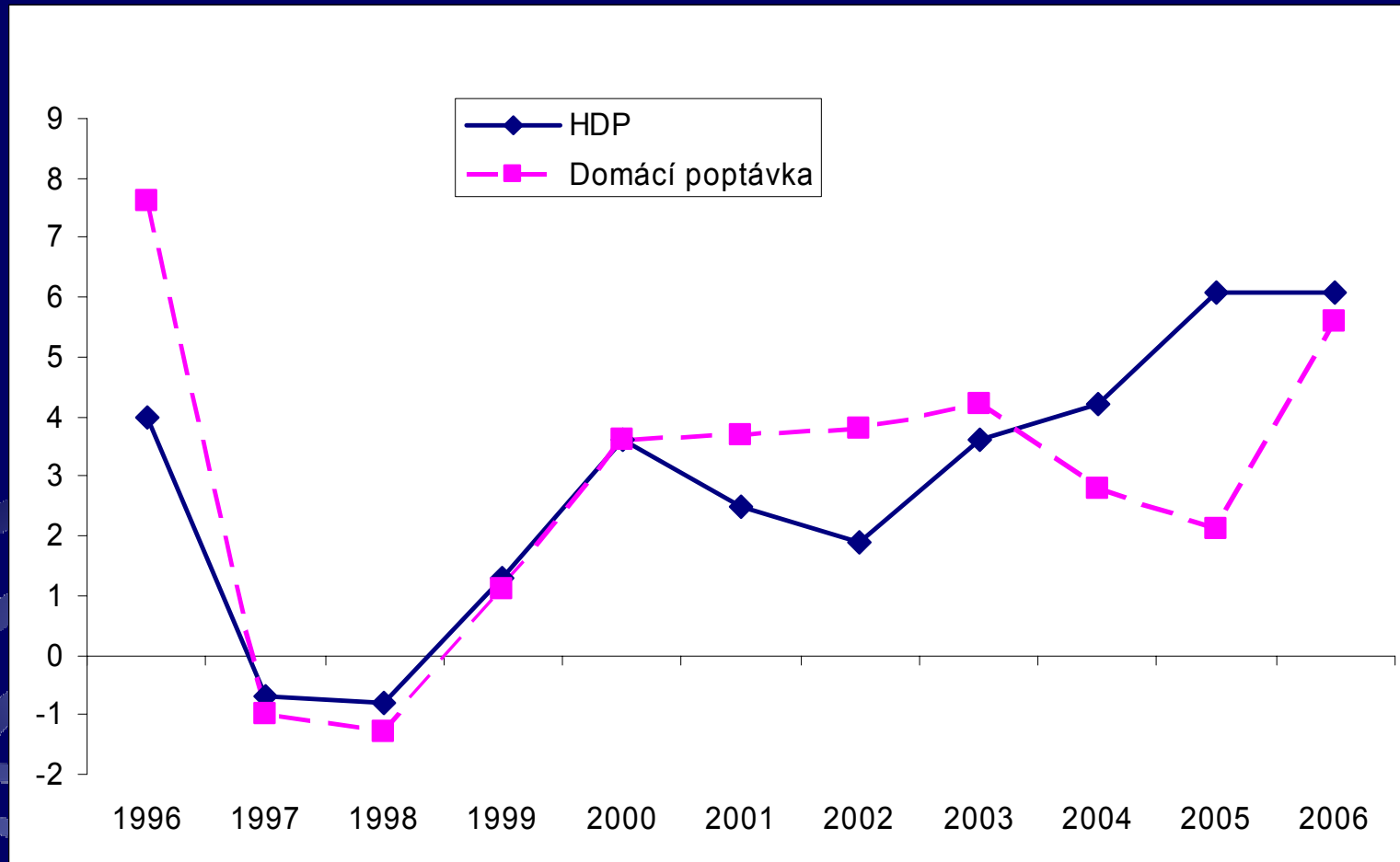
	Maďarsko	Polsko	Slovensko	Slovinsko
2001	-1,2	-3,7	-8,1	-0,7
2002	-2,0	-3,4	-7,2	1,4
2003	-3,9	-2,6	-1,9	-0,1
2004	-3,2	-2,0	-2,7	-1,2
2005	-1,4	-0,3	-5,1	-0,5
2006	0,9	-0,7	-4,6	-0,7

Bilance vývozu a dovozu zboží a služeb přestává být hlavním zdrojem
vnější nerovnováhy i v Maďarsku, Polsku a Slovinsku

Vývoj poptávky a její vliv na růst

- Rozdílný ekonomický růst zemí lze do značné míry vysvětlit změnami ve vývoji hlavních komponent poptávky.
- Některé segmenty poptávky jako soukromá spotřeba mají stabilnější vývoj, jiné jako zásoby, investice a zahraniční obchod jsou více těkavé.
- Pro českou ekonomiku je ve struktuře poptávky charakteristický nízký podíl soukromé spotřeby a vysoký podíl veřejné spotřeby, investic a zahraničního obchodu.
- V ČR podíl soukromé spotřeby na HDP v roce 2005 pouze 48,7 %, zatímco v EU-15 více než 58 % a v USA 70 %.

Růst HDP a domácí poptávky (v %)

Reálný růst složek poptávky (stálé ceny předchozího roku)

	1996–2000	2001–2005	1996–2005
Soukromá spotřeba	2,8	3,2	3,0
Veřejná spotřeba	1,0	3,0	2,0
Tvorba HFK	0,9	3,6	2,2
Domácí poptávka	2,0	3,3	2,6
HDP	1,5	3,6	2,5

Příspěvky k růstu HDP

(v p.b. HDP, v cenách předch. roku)

	Růst HDP	Domácí poptávka	Zahraniční obchod
2000	3,6	3,7	-0,1
2001	2,5	3,9	-1,4
2002	1,9	3,9	-2,0
2003	3,6	4,2	-0,6
2004	4,2	2,8	1,4
2005	6,1	2,1	4,0
2006	6,1	5,6	0,5

Srovnání roku 2005 a 2006

	Rok 2005	Rok 2006
HDP	6,1	6,1
RHDD	4,7	5,5
Realizovaná domácí poptávka	2,5	4,3
Soukromá spotřeba	2,8	4,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	1,3	7,3

Vztah úspor a investic

Na úrovni národního hospodářství se rozdíl mezi národními úsporami a domácími investicemi projeví v saldu běžných transakcí rezidentů s nerezidenty, které se rovná saldu běžného účtu platební bilance.

$$S - I = CAB,$$

kde

CAB saldo běžných transakcí rezidentů s nerezidenty
(current account balance)

V případě, že členíme úspory a investice na soukromé (p) a vládní (g), dostáváme vztah:

$$(S_p - I_p) + (S_g - I_g) = CAB$$

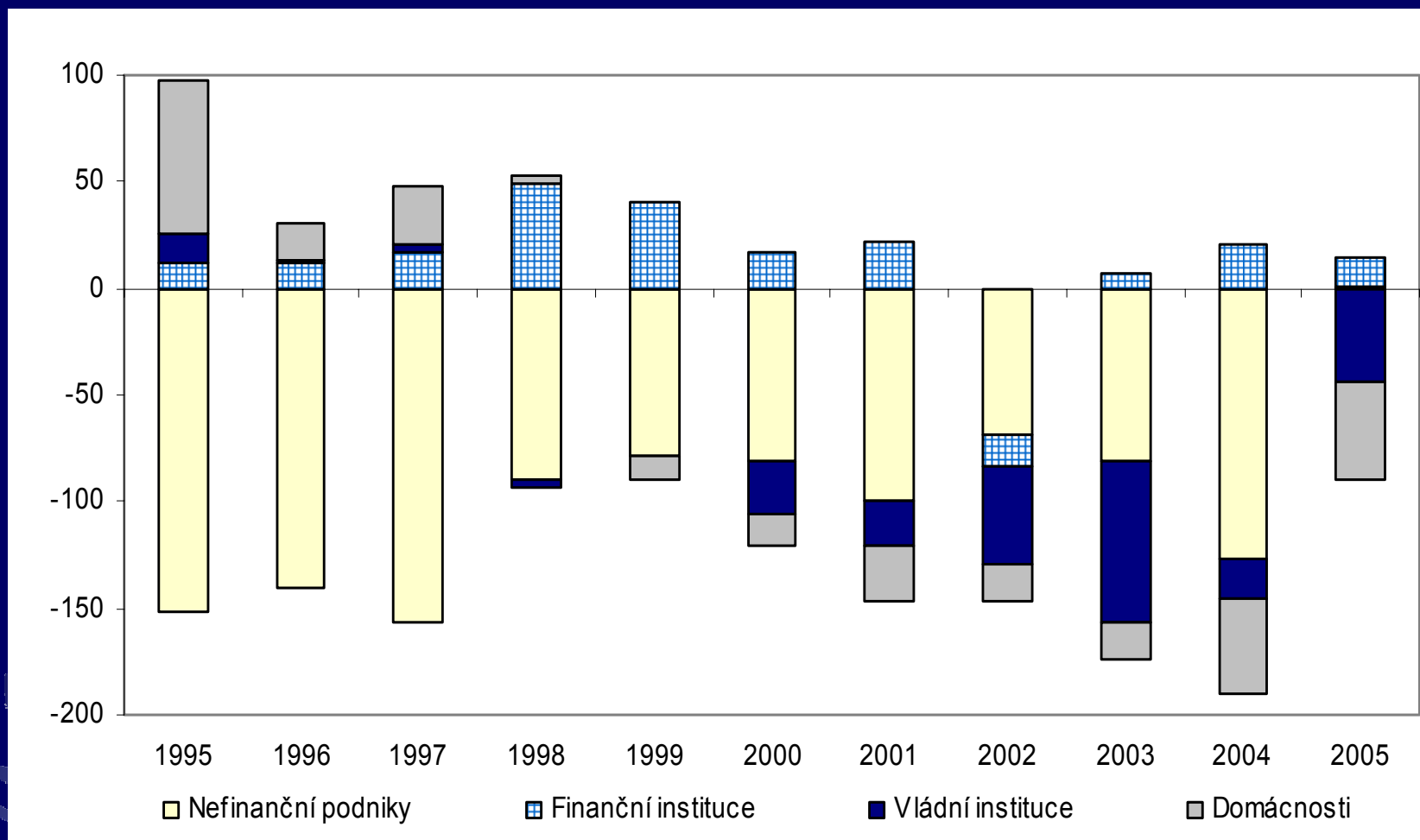
Míra úspor a míra investic v ČR v % HDP

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Míra úspor v % HDP	24,2	22,4	20,7	21,2	23,4	23,2
Míra investic v % HDP	29,5	28,6	27,2	27,5	26,1	27,4
Rozdíl	-5,3	-6,1	-6,5	-6,3	-2,7	-4,2
Saldo běžného účtu	-5,4	-5,6	-6,3	-6,0	-2,6	-4,2

Mezera mezi úsporami a investicemi ($S - I$) podle sektorů (v mld. Kč)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Nefinanční podniky	-140,7	-157,1	-89,3	-78,1	-81,0	-99,4	-68,3	-80,6	-126,8	0,3
Finanční instituce	11,5	16,4	49,5	40,1	17,0	22,1	-14,9	6,7	20,5	14,7
Vládní instituce	2,0	4,1	-3,8	-0,9	-25,4	-21,6	-46,5	-75,9	-18,2	-43,9
Domácnosti	16,9	27,1	3,2	-10,7	-13,8	-25,2	-17,2	-17,9	-45,0	-45,7

Mezera úspor a investic podle sektorů (v mld. Kč)

Běžný účet platební bilance v % HDP

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Běžný účet	-4,9	-5,4	-5,6	-6,3	-6,0	-2,6	-4,2
Obchodní bilance	-3,1	-5,2	-4,8	-2,7	-1,0	1,3	1,4
Bilance služeb	2,5	2,5	0,9	0,5	0,5	0,7	0,4
Bilance výnosů	-2,5	-3,6	-4,8	-4,7	-5,7	-5,2	-5,7
Běžné převody	0,7	0,8	1,2	0,6	0,2	0,7	-0,2

Salda běžného účtu platební bilance v % HDP

	Maďarsko	Polsko	Slovensko	Slovinsko
2001	-6,0	-2,8	-8,3	0,0
2002	-7,0	-2,5	-8,0	0,2
2003	-7,9	-2,1	-1,1	-0,2
2004	-8,4	-4,2	-3,6	-0,9
2005	-6,7	-1,7	-8,6	-0,7
2006	-6,9	-2,1	-8,0	-0,9

Závěry

- Hospodářská politika musí usilovat nejen o rychlý ekonomický růst, ale i o makroekonomickou stabilitu, která je podmínkou dlouhodobě udržitelného růstu
- Udržení makroekonomické rovnováhy v přijatelných mezích je vážným problémem většiny středoevropských ekonomik
- K posouzení makroekonomické rovnováhy je třeba využívat širší okruh ukazatelů
- Systém národního účetnictví poskytuje základní informace o vztahu domácí poptávky a nabídky a o vztahu úspor a investic
- Významným nástrojem analýzy makroekonomické rovnováhy je též platební bilance

Děkuji za pozornost

